

Edunvalvontakatsaus

Ympäristövaliokunnan kokous 3/2022
Johtava asiantuntija Marja Ola

Rakentamisen muovit green deal - sopimus 2020 - 2027

Tilannekatsaus

Sopimuksen tavoitteet

- 1) lisätä rakentamisen toimitusketjussa ja rakentamisessa käytettyjen kalvomuovien erilliskeräystä,
- 2) suunnata kalvomuovit tehokkaammin uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen,
- 3) lisätä kierrätysmateriaaleista valmistettujen muovien käyttöä rakentamisen toimitusketjussa ja rakentamisessa,
- 4) optimoida ja vähentää ympäristön kannalta kestävästi kalvomuovien kulutusta.
- 5) Kalvomuovien tuotannossa tavoitteena on, että vuoden 2027 loppuun mennessä käytetyistä raaka-aineista 40 % on kierrätettyä kalvomuovia.

Tavoitteena 40 sitoumusta vuoden 2022 loppuun mennessä

Tiedonkeruu

- Sopimuksen alussa tietoa kerätään kalvomuovien kulutuksesta, erilliskeräyksen toteutumisesta, kierrätysmateriaaleista valmistettujen muovien määristä (vuosina 2021-2022 ja 2023).
- Kerätyn tiedon pohjalta asetetaan vuosille 2024-2027 kunnianhimoiset määrälliset tavoitteet kalvomuovien erilliskeräykselle, uudelleen käytölle ja kierrätykselle ja kierrätyksen valmistelulle sekä kierrätysmateriaaleista valmistettujen muovien osuuksille, ja myös kulutuksen vähentämiselle sopimusosapuolten kesken.

Ympäristöministeriön sopimustoimia (1/2)

- vahvistaa tietopohjaa 1) rahoittamalla nykytilaa ja tiedonkeruun tarvetta kartoittavia selvityksiä, 2) kehittämällä jätetietojärjestelmää, 3) laajentamalla nykytilan tietopohjaa, 4) kehittämällä tiedonkeruujärjestelmän yhteistyössä muiden sopijaosapuolten kanssa.
- rahoittaa, vastaa ja Motivan kautta koordinoi rakentamisen muoveja käsittelevän koulutuskokonaisuuden suunnittelua ja toteuttamista.
- Aalto-yliopisto on selvittänyt 2021-2022 kalvomuovien kulutusmääriä asuinkerrostalojen rakennushankkeissa, hankkeiden eri työvaiheissa ja tehtävissä. Työn tuloksena on mallinnustyökalu, jota rakennuttajat ja urakoitsijat voivat hyödyntää esimerkiksi optimoidakseen kalvomuovien kulutusta, tai suunnitellessaan hankkeen jätehuoltoa ja jätelogistiikkaa. Tavoitteena on laajentaa työkalu kattamaan muut rakennustyyppit.

Ympäristöministeriön sopimustoimia (2/2)

- 6/ 2022 on käynnistynyt selvitys purkumuovien määrän ja laadun mallintamiseksi julkisissa palvelurakennuksissa. Työn tuloksena syntyvää mallinnustyökalua voivat hyödyntää rakennuttajat ja urakoitsijat ennakointityökaluna ja purkuseelvitysvaiheessa.
- Alkuvuodesta 2023 käynnistymässä EAKR –hanke muovinkierron alueellisten konseptien kehittämiseksi Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä (Espoo, VTT, HSY, Metropolia AMK, Salpakierto, LAB AMK, Muovipoli ym.)

Sopimustoimia, Rakentamisen muovit –koulutuskokonaisuus (1/2)

- Tavoitteena on lisätä tietoa kalvomuoveista, kalvomuovien erilliskeräyksestä ja kierrätyksestä sekä tukea rakentamisen muovit green deal –sopimuksen tavoitteiden toteutumista.
- Julkaistu 7 moduulia: miksi muoveja pitää kerätä ja kierrättää, muovien tunnistaminen ja nimikkeistö sekä omat moduulit julkisille hankkijoille, rakennustuoteteollisuudelle, kaupalle, rakennuskonevuokraamoille ja rakennustyömaille.
 - Tulossa syksyllä 2022 moduuli infrarakentamisen työmaille.
 - Kurssit suunnattu esihenkilöille ja työnjohdolle: itseopiskeltavia, lyhytkestoisia ja maksuttomia.
- Tulossa verkkokurssi ammattikorkeakoulujen käyttöön, laajuus 1-2 opintopistettä
 - Toteutetaan yhdessä LAB ammattikorkeakoulun kanssa, kommentointiin pyydetty laajasti muita ammattikorkeakouluja.
 - Linkitetään Campus Online –verkkopalveluun, eli tulevaisuudessa kurssi on kaikkien AMK-opiskelijoiden saavutettavissa.

Sopimustoimia, Rakentamisen muovit –koulutuskokonaisuus (2/2)

- Toteuttajana Motiva Oy yhteistyössä ympäristöministeriön ja green deal –sopimusosapuolten kanssa, rahoittajana ympäristöministeriö.

<https://motiva-verkkokurssit.fi/>

[https://www.motiva.fi/ajankohtaista/koulutukset/rakentamisen_muovit -
koulutuskokonaisuus](https://www.motiva.fi/ajankohtaista/koulutukset/rakentamisen_muovit_-_koulutuskokonaisuus)

Koulutuskokonaisuuksiin osallistujien määrä kasvussa

		31.12.2021	14.3.2022	25.8.2022
Moduuli 1	Miksi rakentamisen muoveja pitää kerätä ja kierrättää?	42	51	62
Moduuli 2	Muovien tunnistaminen ja nimikkeistö	33	37	43
Moduuli 3	Julkiset hankinnat muovien vastuullisen käytön ja kiertotalouden edistäjänä	18	22	32
Moduuli 4	Muovit rakennustuoteteollisuudessa	11	12	17
Moduuli 5	Muovit kaupan toimijoilla	3	3	5
Moduuli 6	Muovit rakennuskonevuokraamossa	4	4	6
Moduuli 7	Muovit rakennustyömaalla	28	31	35
YHTEENSÄ		139	160	200
			+21	+40

Jätelain muutos

Jätelain muutos HE 141/2022 vp

- Valtioneuvosto hyväksyi SUP-direktiivin toimeenpanoon liittyvän hallituksen esityksen (hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta) 15.9.2022
 - YM:n tiedote: <https://ym.fi/-/jatelain-muutoksella-vahennetaan-muovituotteista-aiheutuvaa-roskaantumista-ja-muita-ymparistohaittoja-vastuuta-siirretaan-kuluttajalta-tuotteiden-valmistajille-ja-maahantuojille>
 - Eduskuntakuulemiset alkusyksystä
 - Voimaan loppuvuodesta 2022 tai alkuvuodesta 2023
 - Asetusten valmistelutyö käynnissä, saatetaan voimaan kun laki on hyväksytty
 - SUP-tuottajavastuuseen liittyviä sidosryhmätilaisuuksia vuoden 2023 alkupuolella
- Lausuntokierroksen jälkeen tehtyjä muutoksia:
 - Tuottajamääritelmä
 - 1 M€:n lkv-raja poistuu 1.1.2024
 - Palvelupakkausten lisäksi myös viljelijäpakkausten tuottajana pidetään valmistajaa tai maahantuojaa
 - Jos esitys menee läpi sellaisenaan, tulee uusi palvelupakkauksen mukainen määritelmä voimaan 2024 alusta.
 - Paalirehun pakkausmateriaalit rajataan tuottajavastuun soveltamisen ulkopuolelle

- Tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen (55§)
 - Täydennys: jakelijan ja muun yrityksen sekä julkisen hankintayksikön ... on varmistettava, että sille toimitetun tuotteen tuottaja kuuluu tuottajarekisteriin
- Lausuntokierroksen muutokset jatkuvat esityksen kohdassa kertakäyttömuovidirektiivi SUP

SIIRTO-rekisteri otettu käyttöön jätteiden kuljetuksissa

- Siirtoasiakirjojen tietojen vieminen rekisteriin alkoi 1.9.2022.
 - SIIRTO on ympäristöministeriön omistama ja Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä sähköisten siirtoasiakirjojen rekisteri.
- Rekisterin tavoitteena on:
 - varmistaa jätteen päätyminen asianmukaiseen käsittelyyn
 - tehostaa jätevirtojen valvontaa ja seurantaa
- Rekisteriin on vietävä tiedot seuraavien jätteiden siirtoasiakirjoista:
 - Vaarallinen jäte
 - Pysyviä orgaanisia yhdisteitä sis. jäte (POP-jäte)
 - Saostus- ja umpisäiliölietteet
 - Hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteet
 - Rakennus- ja purkujäte

– Pilaantunut maa-aines

- Lisätietoa

Q&A

[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Jatteiden_kerays_ja_kuljetus_Suomen_sisalla/Usein_kysytyt_kysymykset_SIIRTOrekisteri\(63734\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Jatteiden_kerays_ja_kuljetus_Suomen_sisalla/Usein_kysytyt_kysymykset_SIIRTOrekisteri(63734))

Ympäristöministeriön jäte- ja tuotetietojärjestelmähankkeen sähköpostilista, jossa tiedotetaan mm. SIIRTO-rekisteriin liittyvistä uutisista ja tapahtumista:

https://www.lyyti.fi/reg/Jate_ja_tuotetietojarjestelmahankkeen_sahkopostilista_4201

Ympäristöministeriön muistio siirtoasiakirjojen käytöstä:

https://ym.fi/documents/1410903/38678498/Siirtoasiakirja+muistio_p%C3%A4ivitys14092022.pdf/180fb9c1-4a37-9fe1-c0ac-4629862be205/Siirtoasiakirja+muistio_p%C3%A4ivitys14092022.pdf?t=1663155710531

Jäteverolain muutosta koskeva hallituksen esitys

- Jäteveropohjan inflaatiotarkastus: 70 => 80 euroa/tonni.
- Jäteveropohjan laajentaminen
 - viherlipeäsakka
 - rakentamisessa ja purkamisessa syntyvä kipsijäte
- Valtiovarainministeriön virkamiesesityksessä ehdotetaan neljän vuoden siirtymäaikaa viherlipeäsakalle, kipsijätteen ehdotetaan tulevan veron piiriin vuoden 2023 alusta.
- Tarkoitus hyväksyä esitys valtioneuvostossa 22.9.2022.

Kertakäyttömuovidirektiivi SUP

Jätelain muutos HE 141/2022 vp

- Valtioneuvosto hyväksyi SUP-direktiivin toimeenpanoon liittyvän hallituksen esityksen (hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta) 15.9.2022
 - YM:n tiedote: <https://ym.fi/-/jatelain-muutoksella-vahennetaan-muovituotteista-aiheutuvaa-roskaantumista-ja-muita-ymparistohaittoja-vastuuta-siirretaan-kuluttajalta-tuotteiden-valmistajille-ja-maahantuojille>
 - Eduskuntakuulemiset alkusyksystä
 - Voimaan loppuvuodesta 2022 tai alkuvuodesta 2023
 - Asetusten valmistelutyö käynnissä, saatetaan voimaan kun laki on hyväksytty
- Lausuntokierroksen jälkeen tehtyjä muutoksia:
 - Tuottajien kustannusvastuu roskaantumisesta (SUP-tuotteet)
 - Ollakseen oikeutettu tuottajan maksamiin korvauksiin kunnan ilmoitettava vuosittain toukokuun loppuun mennessä PELY:lle ed. vuoden jätehuolto- ja siivouskustannukset eriteltynä 48 e § mukaisesti.

- Ympäristöministeriö asettaa seurantaryhmän, jonka tehtävä on seurata ja ohjata tuottajille asetetun kustannusvastuun toteuttamista. Seurantaryhmässä mukana tuottajien (ei tupakka), kuntien, valvovien viranomaisten ja terveysviranomaisten edustajat. (perustelumuistio s. 93)
 - Rekisteröityneet tuottajat vastaavat myös vapaamatkustajien aiheuttamista kustannuksista markkinaosuksiensa suhteessa (48 d §)
 - Asetuksessa säädettävästä tuoteryhmittäisestä kustannusosuudesta voidaan poiketa, jos tyyhteisö/tuottaja osoittaa, että ... osuus kuntien keräämästä ja siivoamasta roskasta olisi olosuhteiden muuttumisen johdosta merkittävästi pienempi kuin asetuksen jakoperusteet osoittavat (48 d §)
 - Tuottajat tekevät koostumustutkimuksen vähintään kolmen vuoden välein. Kuntien toimitettava tuottajille tarvittavat tiedot ja avustettava toteutuksessa (48 f §)
- Ympäristöministeriö järjestää SUP-tuottajavastuuseen liittyviä sidosryhmätilaisuuksia vuoden 2023 alkupuolella.

SUP-tuotteiden raportointi

- Suomen Pakkauskierätyt RINKI Oy aloittaa SUP-tuotteita koskevan tiedonkeruun osana pakkaustietoraportointia vuonna 2024, kun raportoidaan vuoden 2023 pakkaustietoja.
 - Yritysten on kerättävä vuoden 2023 alusta alkaen tiedot markkinoille saattamistaan SUP-tuotteista.
- Yrityksen on tärkeää tunnistaa, saattaako se markkinoille SUP-tuotteita vai ei.
 - Ringin SUP-ryhmä, jossa Kaupan liitto on jäsenenä, on laatinut yhteistyössä viranomaisten (ympäristöministeriö, Pirkanmaan ELY ja Tukes) kanssa SUP-tuotelistan pakkausten tuottajavastuullisten yritysten käyttöön.
 - Ringin laatima SUP-tuotelista ei ole kaiken kattava. Taulukkoon on listattu sellaisia tuotteita, jotka alan toimijat ovat todenneet epäselviksi.
 - Rinki päivittää tuotelistausta huomioiden mahdolliset Euroopan komission lisäohjeet ja uudet kansalliset viranomaislinjaukset.
 - Lista löytyy Ringin sivuilta: <https://rinkiin.fi/uutisrinki/uutiset-ja-tiedotteet/sup-tuote-vai-ei-tarkista-kuuluuko-pakkaus-direktiivin-soveltamisalaan/> Lisäksi Kaupan liiton jäsensivujen SUP-osiossa on linkki listaan.
- Lisätietoja SUP-raportoinnista on saatavilla Ringin toukokuussa järjestämästä koulutustilaisuudesta, jonka aineisto löytyy Ringin Extranetistä.

Kalastusvälineiden tuottajavastuu

- Ympäristöministeriö ja Pirkanmaan ELY-keskus pitivät yhteisen tilaisuuden tuottajille 16.9.2022. Asialistalla olivat jätelain muutosehdotus ja muovia sisältävien kalastusvälineiden tuleva tuottajavastuu.
- Viranomaisten tilaisuudessa välittämät viestit
 - Käytettyjen kalastusvälineiden erilliskeräystä ja jätehuoltoa voitaisiin kehittää muillakin (todennäköisesti kustannus-tehokkaammilla) tavoilla kuin tuottajavastuu, mutta direktiivi edellyttää tuottajavastuuta tai vapaaehtoista sopimusta (Green Deal) viranomaisten ja tuottajien välillä. Myös Green Dealissa on direktiivin mukaan oltava tuottajavastuun peruselementit.
 - Sovelletaan Suomessa **sekä merellä että sisävesillä** käytettäviin kalastusvälineisiin, kun **direktiivi edellyttää vain merialueilla soveltamista**.
 - Soveltamisen rajaaminen merialueilla käytettäviin välineisiin tuottaisi todennäköisesti suuremmat sääntelykustannukset kuin mitä ulosrajauksella säästettäisiin
 - Miten toteutettaisiin merellä ja sisävesillä käytettävien välineiden erottelu myyntivaiheessa?
 - Entä palautettaessa jätehuoltoon?
 - Kuluttajien yhdenvertaisuus: Suomessa on paljon sisävesiä ja kalastusvälineitä käytetään sisävesillä yhtä paljon tai enemmän kuin merellä.
 - Myös Ruotsissa sovelletaan sekä merellä että sisävesillä.

- Tuottajan liityttävä tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden kanssa.
- Kalastusvälineiden tuottajayhteisön on katettava kaikki kalastusvälineet.
 - Pyritään ohjaamaan tuottajayhteisörakennetta mahdollisimman kustannustehokkaaksi. Ei kuitenkaan estä useamman kuin yhden tuottajayhteisön perustamista.
 - Jokainen tuottajan maksaa tuottajayhteisössä vain omien tuotteidensa jätehuollon kustannukset, mutta tuottajayhteisöllä oltava tulevassa laissa kirjatut erilliset keräysjärjestelmät, on sen jäsenenä ko. tuottajia tai ei. Vastuu koskee tuottajayhteisöä (keräysjärjestelmä), mutta keräysjärjestelmiin päätyneistä jätteistä kustannettava vain ne, joiden tuottajia tuottajayhteisössä on jäsenenä.
- Kalastusvälineiden keräys
 - Lausuntokierroksen HE luonnos: kalastusvälineiden vastaanotto/keräys järjestetään merkittävässä määrin satamien kautta (merenkulun ympäristönsuojelulain muutos)
 - Lausuntopalautteen pohjalta esitystä muutettu: ei pakkoa järjestää vastaanottoa satamissa, vaan tuottajat järjestävät vastaanottopisteet kuten muissakin tuottajavastuujärjestelmissä. Seuraus: vastaanottopaikan järjestämiskustannukset siirtyvät satamien haltijoilta tuottajille
 - HE: jätehuollon järjestämisen kustannukset vuodessa 79 000-177 000 euroa

- Keräysjärjestelmävaatimukset
 - Seisovat pyydykset, mukaan lukien nuotat ja troolit sekä näiden pyydysten yhteydessä käytettävät köydet ja kohot yms.
 - Vähintään 150 keräyspistettä
 - Voidaan korvata siirrettävällä vastaanottoaikalla, noutopalvelulla tai muulla vastaavalla keräysjärjestelyllä
 - Heittokalastusvälineet
 - siirrettävä vastaanottoaika, noutopalvelu tai muu toimiva keräysjärjestely
 - voidaan kohdistaa erikseen ja erilaisena uudelleenkäytettäville, kierrätettäville ja ympäristöhaittoja aiheuttaville kalastusvälineille
 - kausiluonteisuus ok
 - Vesiviljelyvälineet
 - Mahdollista hoitaa tuottajan ja tuotteen ostajan kesken, koska rajoitettu ostajajoukko.

Kiertotalous

Kiertotalouden green deal

- Yhteiskehitysprosessiin ilmoittautunut mukaan 80 toimijaa.
 - kiertotalouden skenaarioprosessiin ja green dealin yhteiskehittämisen osallistuminen, ei välttämättä oman sitoumuksen tekemistä
- Yhteistyö eri sidosryhmien välillä yli organisaatio- ja toimialarajojen poikkisektoraalisten ratkaisujen löytämiseksi.
- Tavoite
 - Green deal -prosessi paikantaa, kehittää ja levittää hiilineutraalin kiertotalouden kannalta vaikuttavimmat ratkaisu- ja toimintamallit.
 - Määritellä yhdessä tarkempia toimiala- ja aluekohtaisia tavoitteita

80 toimijaa alkaa tavoitella kiertotalouden edelläkävijyyttä

työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö
9.9.2022 9.12 [TIEDOTE](#)

Kiertotaloutta edistävän vapaaehtoisen green deal -sitoumuksen valmisteluun osallistuu 80 toimijaa. Yhteistyöllä tuotetaan tutkimustietoa luonnonvarojen käytöstä ja tunnistetaan vaikuttavimpia toimia kiertotalouden edistämiseen. Mukana ovat lähes kaikki maakunnat, isoimmat kaupungit, yritys- ja toimialajärjestöjä, metsäteollisuuden suurimmat yritykset sekä rakentamisen alan toimijoita.

- Sitoumukset koostuvat tavoitteista ja toimenpiteistä, jotka tukevat Kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteita, hiilineutraaliutta ja kestävän talouden edistämistä 2035 mennessä.
 - Sitoumuksissa toimijat valitsevat skenaariotyössä määritellyistä tavoitteista ja toimenpiteistä itselleen sopivat
- Kiertotalouskirje
 - Ilmestyy pari kertaa vuodessa
 - Mahdollista seurata mitä kiertotalousohjelman puitteissa tapahtuu ja miten se etenee

KiertotalousSuomi

- KiertotalousSuomi on keväällä 2022 perustettu, SYKE:n ja Motivan vetämä kiertotalouden osaamisverkosto.
- Tavoitteena tukea kuntien, elinkeinoelämän ja kiertotalouden ekosysteemien työtä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan kehittämisessä.
- Tehtävät:
 - yhdistää verkostot ja toimijat ratkaisujen kehittämiseen sekä edistää kiertotalouden parhaiden käytäntöjen leviämistä.
 - kokoaa ja jakaa tietoa kiertotalouden konkreettisista teoista, hyödyistä, ratkaisuista ja mahdollisuuksista.
 - auttaa oikeiden kumppanien, kanavien ja rahoituslähteiden löytämisessä sekä tukee ratkaisujen etsintää pullonkauloihin.
 - rakentaa yhdessä kuntien kanssa keinot sitoutua kiertotalouden pitkäjänteiseen edistämiseen kunnan eri toimintasektoreilla.
 - kiertotalouden green dealin vaikuttavimpien toimenpiteiden tukeminen.
- Julkistustilaisuus 27.9. klo 9-12 Oodissa ja verkossa.

Circular Design – kehityspolku kohti kiertotaloutta -ohjelma

- Yritysten johdolle että tuote- ja palvelukehittäjille suunnattu Circular Design -valmennusohjelma alkaa syksyllä 2022.
- Ohjelma on ensimmäinen yrityksille suunnattu kokonaisuus, jossa syvennyttään kiertotalouden mukaisen suunnittelun periaatteisiin ja käytännön ratkaisuihin.
- Koostuu kahdesta oppimispolusta, yritysjohdolle suunnatusta strategisesta tasosta ja kehitystyötä tekeville suunnatuista käytännön työhön ohjaavista kokonaisuuksista.
- Ohjelma on Strategisen Kiertotalousohjelman toimenpide ja sen toteutuksesta vastaavat ympäristöministeriön ohjaamana Design Forum Finland ja Ethica Oy kumppaneinaan VTT, SYKE, Sitra, Frankly Partners, Miltton ja Alice Labs.
- Maksuttomaan pilottiohjelmaan haetaan parhaillaan mukaan yrityksiä, jotka haluavat kehittää toimintaansa kohti hiilineutraalia kiertotaloutta. Haku on avoinna 9.10.2022 saakka.
- Kaikille avoin ohjelman aloitustapahtuma järjestetään 4.10. klo 13–15 Tiedekulmassa Helsingissä ja verkossa. Ilmoittautuminen tilaisuuteen: https://www.lyyti.fi/reg/Circular_Design_kehityspolku_kiertotalouteen_avajaistilaisuus_6820
- Lisätietoa Circular Design – ohjelmasta: <https://www.designforum.fi/projektit/circular-design/>

Muuta

- Sitran julkaisu 10 kiertotalousehdotusta Suomelle: <https://www.sitra.fi/julkaisut/10-kiertotalousehdotusta-suomelle/>
- Esimerkkejä julkaisussa esitetyistä keinoista, joilla kosketuspinta kaupan toimialaan
 - Kiertotaloutta vauhdittavat taloudelliset ohjauskeinot käyttöön
 - Kestävän kehityksen verouudistusta, jossa verotuksen painopiste siirtyy työn verottamisesta luonnonvarojen käytön ja ympäristön kuormittamisen verottamiseen
 - Vauhtia kiertotalouteen digitaalisilla ratkaisuilla
 - Edistetään yhdessä muiden EU-maiden kanssa digitaalisten tuotepassien kehitystä ja käyttöönottoa sekä yleisesti kiertotaloutta edistävän datan jakamista arvoketjun eri osapuolten välillä.
 - Etsitään yhdessä muiden EU-maiden kanssa etsiä ohjauskeinoja, joilla edistetään kiertotaloutta ICT- ja digilaitteiden globaaleissa arvoketjuissa
 - Kauppapolitiikka ja kansainvälinen kauppa kiertotalouden mukaiseksi
 - Ajetaan EU:n vapaakauppasopimusten muutosta niin, että sopimukset tukevat siirtymää kiertotalouteen, kuten EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelmaan on kirjattu. Edistetään uutta kestävää tuotepolitiikkaa vapaakauppasopimusten teknisissä komiteoissa.

- Mistä osaajat kiertotalouteen –työpaja

- Työ- ja elinkeinoministeriö sekä ympäristöministeriö kutsuvat osaamisen ja kiertotalouden parissa työskentelevät yhteiseen verkkotyöpajaan 21.11.2022 klo 13-15:30.
- Lisätietoa: lokakuun alussa kiertotalousohjelman verkkosivuilta (<https://ym.fi/kiertotalousohjelma>) tai veera.visuri@gov.fi

Eduskuntavaalit 2023

Kauppan liitto julkisti 15.9.2022 tavoitteensa vaalikaudelle 2023–2027

**Malttia verotukseen ja rohkeita
työllisyysuudistuksia**

**Reilua kilpailua ja kasvun
mahdollistavaa sääntelyä**

**Vihreitä valintoja tukevaa
energia- ja ilmastopoliitikkaa**

Kauppan liiton vaalivaikuttamistavoitteet

- Vihreitä valintoja tukevaa energia- ja ilmastopolitiikkaa
 - Kaupalla on tärkeä rooli hiilineutraalin Suomen ja kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa.
 - Toimialan tietä hiilineutraaliksi vuoteen 2035 mennessä vauhdittaisi nykyistä maltillisempi palvelualojen sähkövero. Kauppa maksaa yli 40 kertaa kalliimpaa sähköveroa kuin teollisuus. Palvelualojen sähköveron palauttaminen teollisuuden tasolle kannustaisi toimijoita hiilijalanjälkeä pienentäviin investointeihin.
 - Suomessa toimiva kauppa on ollut jo pitkään uusien haasteiden edessä ja kovassa kansainvälisessä kilpailussa teollisuuden tapaan. Tämä on selkeä peruste palauttaa kaupan ala sähkön verotuksen osalta samalle viivalle teollisuuden kanssa.
- Materiaali
 - Verkkosivusto <https://kauppa.fi/tavoitteet-vaalikaudelle-2023-2027/>
 - Esite
 - PPT-esitys
- Eri ministeriöt valmistelleet tulevaisuuskatsaukset ensi vaalikaudella; virkamiesnäkemys ensi hallituskaudesta kaikilta hallintoaloilta
 - VNK koonnut materiaalin (215 sivua), linkki <https://vnk.fi/-/miten-suomea-luotsataan-epavarmassa-kansainvalisessa-tilanteessa-ministerioiden-tulevaisuuskatsaus-tarjoaa-evaita-paatoksentakijoille>

Kestävä vai kestämatön kulutus

Kulutus & ilmasto- ja luontokatokriisi sekä luonnonvarojen riittävyys

- **Ylikulutus** (= kulutamme enemmän kuin mikä on maapallon rajoissa kestävä)
 - Mikäli kaikki kuluttaisivat kuin suomalaiset, tarvitsisimme yli kolme ja puoli maapalloa.
 - Kulutusta muutettava niin ettei ylikulutuksesta johtuva luontokato uhkaa jälkipolvien mahdollisuutta hyvään elämään.
- Elämme samanaikaisesti **ilmasto- ja luontokatokriisin keskellä**
- **Luonnon köyhtymistä** käsittelevä **YK:n huippukokous 5.–17. joulukuuta Kanadan Montrealissa**
 - Nostaneen kestävä/kestämätön kulutus -teeman yleiseen keskusteluun.
 - Kaupalla hyvä olla vastauksia pystyäkseen osallistumaan tulevaan keskusteluun.

HS Visio 19.9.2022 M.
Anttonen, St1:n omistaja

Miten maailman väestönkehitykseen voidaan vaikuttaa? Miten kulutustottumuksia voidaan muuttaa? Onko välttämätöntä, että bruttokansantuote kasvaa?

Turhan tarpeen luomista tulee rajoittaa

HS Mielipide 14.9.2022

Näin kauan kuin ihmis-
käytysuunne ytime-
sä on käsite "kulutta-
ja", tulisi yhteiskunnan
ohjausten toimijoiden kiinnittää
erityistä huomiota nimenomaan
kuluttajakäytymiseen. Ku-
luttajakäytymistä tulisi ohja-
ta voimakkaammin. Äänestäm-
me jokainen eurollamme päivit-
täm. Se on valitua välinä.
Tupakan mainostaminen on
kiellettyä, koska sen todettiin
olevan terveydelle haitallista.
Samasta syystä alkoholimainon-
ta on rajoitettua. Näiden kielto-
jen ja rajoitusten tehtävä on
ollut vähentää kyseisten asioiden
kulutusta ja sitä kautta
niiden aiheuttamia haittoja.
Lisäksi mainonnan rajoituksilla
pyritään vaikuttamaan katego-
rian yleiseen hyväksyttävyy-
teen. Varsinkin tapakan rajoit-
uksessa mainonnan rajoittaminen
on ollut tehokas toimenpide.

Samana analogia kannattaisi
soveltaa ilmastomuutoksen
torjumiseen. Tiedämme var-
muudella, että esimerkiksi
eläinperäiset elintarvikkeet ja
fossiliset polttoaineet ovat
merkittäviä päästölähteitä.
Miksi emme rajoitaisi näiden
mainontaa?

Ehdotan rohkeasti ainakin
maitotuotteiden, lihatuotteiden,
polttoautojen ja lentäen tehtävän lomamatkailun
mainonnan välittömästi rajoitta-
mista.

Päätän, etten ehdota näiden
asioiden kieltämistä kokoa-
naan, vaan ainostaan niiden
mainonnan kieltämistä. Ehdotan
siksi, että rajoitamme tar-
peettoman kysynnän luomista
näille kategorioille.
Tämä olisi merkittävä panos
jälkeemme tulevien sukupol-
vien hyvinvointiin. Mitä
nopeammin pääsemme yhteis-
kuntana tilanteeseen, jossa
kulutuksemme alittaa yhden
maapallon vuodessa nykyisen
kolmen ja puolen maapallon
sijaan, sitä parempi.

Esimerkiksi Hollannissa on
lihatuotteiden osalta paikallis-
tasolla jo toimittu näin. Maailma
ympäriämme muuttuu, jos
muutamme sitä.

Kimmo Syrvi
markkinointiviestintä
televä yrittäjä, Helsinki

Ehdotan rohkeasti ainakin
maitotuotteiden, lihatuotteiden,
polttoautojen ja lentäen tehtävän lomamatkailun
mainonnan välittömästi rajoitta-
mista.

Tämä olisi merkittävä panos
jälkeemme tulevien sukupol-
vien hyvinvointiin. Mitä
nopeammin pääsemme yhteis-
kuntana tilanteeseen, jossa
kulutuksemme alittaa yhden
maapallon vuodessa nykyisen
kolmen ja puolen maapallon
sijaan, sitä parempi.

Esimerkiksi Hollannissa on
lihatuotteiden osalta paikallis-
tasolla jo toimittu näin. Maailma
ympäriämme muuttuu, jos
muutamme sitä.

Mineraalien riittävyys ja fossiilisten polttoaineiden korvaaminen – mahdollistaako teknologia vihreän siirtymän

HS 12.9.2022: <https://www.hs.fi/visio/art-2000009037120.html>

- Geologian tutkimuskeskuksen apulaistutkimusprofessori Simon Michaux'n 20.8.2021 julkaisema tutkimusraportti on herättänyt Suomessa vilkasta keskustelua:
 - Jos haluamme siirtyä pois fossiilisista polttoaineista -> louhintaa ja uudenlaista mineraalien kierrättämistä teollisuusjätteestä on lisättävä merkittävästi.
 - Uusien mineraaliesiintymien löytäminen osoittautunut erittäin haastavaksi -> **tarvitaanko kulutuksen supistamista.**

Irti sokeasta uskosta

Geologi Simon P. Michaux on jankannut vuosikausia, ettei ajatus vihreästä siirtymästä perustu todellisuuteen. Elintapojemme on muututtava, ja siksi energiakriisi on eurooppalaisille ainoastaan sopiva kenraaliharjoitus tulevaa varten.

Muutosehdotukset eivät edelleenkään ole suosittuja.

Michaux'n laskelmissa kulutuksen vähentämiseksi ei oikein ole vaihtoehtoa. Kiertotalouden sijaan tulisi luoda resurssitasapainotettu talous. Se on konseptina hienojakoisempi, mutta yhteen lehtijuttuun eivät mahdu kaikki ongelmat ja ratkaisut.

Vähempi kulutus ei tietenkään innosta ketään. Michaux ajattelee, että sosiaalinen sopimus "asioiden helppoudesta" muuttuu väistämättä. Aiemmat itsestäänselvytykset vaativat enemmän työtä. Se kuulostaa ikävältä.

"Se ei ole suosittu viesti. Se tarkoittaisi, ettei jokainen varakas kadullakävelijä voi ostaa uusinta iPhonea."

Seuraavaksi Michaux selvittää, miten maailman tuuli- ja aurinkovoimallat saataisiin osaksi kiertotaloutta, jos niitä olisi vihreän siirtymän vaatima määrä.

"Sokea toivo tuuliturbiineista, aurinkopaneeleista tai ydinvoimasta ei tule tuottamaan sitä maailmaa, jonka toivomme."

Aurinkopaneelien valmistus on riippuvaista hiilestä.

Tuuliturbiinien tuotantoon, asentamiseen ja alasajoon taas voi Michaux'n mukaan teoriassa kulua enemmän energiaa kuin mitä ne elinkaarensa aikana tuottavat.

Selvitys kaupan kohtaamista haasteista koskien kestävästä kulutuksesta ja luonnon monimuotoisuutta

- Tavoite
 - tunnistaa **merkittävimmät kestävästä kulutukseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät teemat ja haasteet**, joista **kaupan yrityksiä voidaan tulla haastamaan** sekä **alustavat ratkaisut** näihin haasteisiin
- Selvityksen aikahorisontti 5 – 10 vuotta
- Loppuraportti
 - oltava realistinen, mutta samaan aikaan sen tulisi ravistella ja herättää uusia ajatuksia
 - tiivistelmä (2 – 4 sivua) sekä PowerPoint-esitys (n.10 – 15 kalvoa) + tarvittaessa liitteitä. Raporttien muotoa tarkennetaan tarvittaessa projektin aikana.
- Selvityksen konsulttina toimii Third Rock Finland Oy.

Alustava prosessi ja aikataulu

Aiheita, joista kaupan yrityksiä voidaan tulla haastamaan teemasta kestävä & kestämatön kulutus

- Kaupan liitto koonnut konsultille hankkeen taustaksi listan pot. aiheista, joista alan yrityksiä voidaan tulla haastamaan:
 - Ohjaako kauppa hinnoittelulla ja neuvonnalla asiakasta kestävämpiin valintoihin.
 - Virheellisten tuotteiden hävittäminen myynnin sijaan, jos niiden käytöstä ei ole vaaraa kuluttajille/käyttäjille.
 - Tuotteiden omistaminen. Pitääkö tuotteet omistaa vai voisiko ne sen sijaan vuokrata/lainata myymälästä.
 - Minkälaisen vastuun kauppa ottaa tuotteesta sen elinkaaren aikaisesta käsittelystä (= kun tuote on jätettä -> voiko sen palauttaa myymälään ja olla varma, että se kierrätetään).
 - Kaupan vastuu valikoimissa olevista tuotteista. Sisältääkö valikoima tuotteita, joiden osalta on selvittämättä toimitusketjun kokonaisvaikutukset, ja analysoimatta kuinka kestäviä tuotteet elinkaarensa aikana ovat (esim. tuotteiden kierrätettävyys).
 - Viherpesu/pinnallinen hyvesignointi: yritykset esittävät julkisesti vastuullisuustekojaan, kuten esim. pakkaamisen käytetyn materiaalmäärän vähentäminen, mutta eivät samalla avoimesti kerro onko kyseessä yrityksen tai tuotteen kokonaispäästöjen näkökulmasta merkittävä toimenpide.

- Yritykset esittelevät vain oman toimintansa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen etenemistä/saavuttamista, mutta tuotteen toimitusketjun ilmastovaikutuksista ei puhuta.
- Kuinka paljon yritys pistää vuodessa markkinointiin rahaa vs. kestävään kulutuksen/vihreään siirtymän aikaansaamiseen (miten nämä rahalliset panostukset ovat vertailtavissa keskenään vai voidaanko niitä edes verrata).
- Pystyvätkö kaupat tarjoamaan tuotteiden korjauspalveluita, kuka vastaa kustannuksista (valmistaja, maahantuoja, myyjä, kuluttaja), miten korjaus vaikuttaa takuuseen ja kuluttajansuojaan?
- Onko kaupan alan yrityksillä käytössä työkaluja mitata tuotteen ja ketjun ympäristövaikutuksia (yhdenmukaiset mittarit)
- Kykeneekö kauppa tarjoamaan kuluttajalle tietoa tuotteen alkuperästä ja mahdollisesti tuotteen raaka-aineiden (esim. puuvilla) (vrt. metsäkatoasetus: kahvi, kaakao, palmuöljy, puutavara jne.)
- Suuremmat kaupat joutuvat raportoimaan (ESG-rahoitusraportointi) rahoittajille luontoriskeistä. Tuleeko tästä ilmastovaikutuksia ja luonnon monomuotoisuusvaikutuksia koskevan raportoinnin rinnalle oma raportointikanava, jolla on eri mittarit ja raportointitavat?

Keskustelu ryhmissä

Ryhmät kirjaavat ylös vastauksia/kommentteja seuraaviin kysymyksiin:

Onko olemassa kestäväää kulutusta. Jos on, miten kaupan ala Suomessa voisi edistää/toteuttaa sitä käytännössä.

Mistä asioista kaupan alaa tullaan haastamaan lähivuosina teemasta kestävä/kestämätön kulutus.

Käytettyjen tuotteiden hiilijalanjälki on lähes aina uusia tuotteita pienempi. Olisiko tämä yksi ratkaisu. Miten käytettyjen tuotteiden myyntiä saataisiin lisättyä kaupan toimialalla. Mikä rajoittaa sitä ja mikä taas vauhdittaisi.

Muuta

Ecommerce Europe's EU Affairs Training

- The aim of the training is to provide insights into the EU policymaking process, enhance Members' synergy with the work of the Brussels Secretariat and build Members' autonomy when dealing directly with EU affairs or news.
- The training will take place online and will last 2,5 hours.
- and will be open to national associations' members, too. We invite national associations to share the invitation with their members.
- Koulutuksen ajankohta 11.10 klo 10:30-13.
- Ilmoittautuminen:
 - https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=3CVNdm6ZLEaXnx-9v_nXn63XH8QEjTVKsOe2_J8jJQNUQVcyRDVXQzBLOUg3MkZRRIk0WVgxVzhZNy4u

Komission EoW-asetusvalmistelu

- Muovijätettä koskevan end-of-waste (EoW) -kriteeristön aikataulu 2024-2025
 - Arviolta aikaisintaan voimaan 2025/2026
 - Ilmeisesti polymeerikohtainen lähestymistapa
- Tekstiilien EoW-kriteerien osalta työ alkaa ensi vuoden aikana.

EU:n akkuasetuksen tilanne

- Trilogivaihe jatkuu pj-maan Tšekin johdolla
 - Tavoitteena saada hyväksyttyä tämän vuoden puolella, jolloin tulisi voimaan ensi vuonna, joskin eri vaatimuksille eri siirtymäaikoja.
 - Monia isoja kysymyksiä on vielä auki, kuten:
 - Tuottajavastuuta koskevan luvun VII osalta mm. keräysastevaatimus (miten lasketaan ja miten jäsenvaltioiden rooli niiden saavuttamisen osalta kirjataan)
 - Kierrätystehokkuus
 - Sekoitevelvoite
 - Seuraava trilogineuvottelu syyskuun lopulla.
- Ympäristöministeriössä asiasta vastaa erityisasiantuntija Jouni Nissinen.

Kenen vastuulla on, jos litiumioniakku aiheuttaa tulipalon keräyspisteellä

- Kaupan liitto oli mukana rahoittamassa hanketta, jossa selvitettiin vastuukysymyksiä.
 - Litiumioniakut ovat yleistyneet nopeasti ja niitä on kaikkialla, niin kuluttajakäytössä kuin valtavana määrinä erilaisissa kuljetusketjuissa. Riskinä on, ettei kaikkia litiumioniakkuihin liittyviä vaaroja tunneta.
 - Vastuita selvitettiin toimijaketjun eri kohdissa case-esimerkkien kautta. Litiumioniakkujen keskeisimmät turvallisuushaasteet liittyvät niiden kykyyn sytyttää itsensä tuleen. Lisäksi akuissa on palavia yhdisteitä, joita vapautuu palossa. Käytöstä poistetut litiumioniakut aiheuttavat lisääntyvässä määrin tulipaloja keräys- ja kierrätysvaiheessa.
- Konsulttina hankessa toimi Gaia Consulting Oy.
- Loppuraportti ”Mobiili- ja hajautettu sähkö: Haasteet henkilöturvallisuudelle ja turvallisuusvastuut toimijaverkossa” saatavilla & luettavissa:
<https://www.paristokierratys.fi/blog/2022/06/15/kenen-vastuulla-on-jos-litiumioniakku-aiheuttaa-tulipalon-kerayspisteella-recser-oy-rahoitti-hanketta-jossa-selvitettiin-vastuukysymyksia/>
- Kaupan liitto suosittelee vahvasti tutustumaan loppuraporttiin, joka sisältää mm. suosituksia myymälöille turvallisemman paristo- ja akkukeräyksen aikaan saamiseksi.

Pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin tarkistus

- Osa kiertotalouspaketti II:sta, julkaistaan 30.11.2022.
- Harmonisoinnin vuoksi nykyinen direktiivi muutetaan asetukseksi.
- Muutosehdotukset koskevat mm. pakkausjätteiden määrän vähentämistä, uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämistä sekä kierrätetyn materiaalin käytön lisäämistä.

Kiitos!

**Kaupan liitto
Eteläranta 10
00131 Helsinki**

kauppa@kauppa.fi
🐦@kauppafi / kauppa.fi

KAUPAN LIITTO